

עת"א (ירושלים) 36397-11-25 - חאתם שוויקי (עציר) נ' שירות בתי הסוהר - הממונה על עבודות שירות

עת"א (ירושלים) 36397-11-25 - חאתם שוויקי נ' שירות בתי הסוהר - הממונה על עבודות שירות מחוזי ירושלים
עת"א (ירושלים) 36397-11-25
חאתם שוויקי (עציר)

נגד

שירות בתי הסוהר - הממונה על עבודות שירות
בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים
[27.11.2025]

לפני כבוד השופטת תמר בר-אשר
בא-כוח העותר - עו"ד מוחמד מחמוד
באת-כוח המשיב - עו"ד עדי אסולין שוחט (פרקליטות מחוז ירושלים - פלילי)
פסק דין

העתירה הנדונה הוגשה בעניין החלטת ראש אגף האסיר בשירות בתי הסוהר מיום 28.9.2025, אשר הורה על הפסקת עונש המאסר בעבודות שירות שהושת על העותר בגזר-דין בת"פ 31952-07-18 בבית משפט השלום בירושלים, שניתן כשנתיים וחצי קודם לכן, ביום 6.3.2023. כן קבע המשיב כי העותר יישא את יתרת עונש המאסר בדרך של מאסר בפועל. זאת לנוכח העובדה שמתוך 607 ימי עבודות שירות, התייצב העותר לארבעה ימי עבודה בלבד ונעדר ללא אישור במשך 237 ימים. כל זאת לאחר הליכים ממושכים שהתנהלו בעניינו של העותר, כפי שיתואר להלן.

רקע ועיקרי העובדות

2. העותר, כבן 28 תושב ירושלים, הורשע על-פי הודאתו בעובדות כתב אישום מתוקן בעבירות סיוע לגניבת רכב והחזקת רכוש החשוד כגנוב. בהתחשב בהרשעותיו הקודמות ובנסיבותיו האישיות כפי שעלו מתסקיר שירות המבחן בעניינו, הושתו עליו שישה חודשי מאסר בעבודות שירות. כאמור, גזר הדין ניתן ביום 6.3.2023 וביום 1.5.2023 התייצב הנאשם ליום קליטה בעבודות שירות. בעקבות פציעת העותר בתאונה, התקיימה ביום 25.5.2023 ישיבת ועדה רפואית, אשר קבעה כי העותר אינו כשיר באופן זמני לעבודות השירות. לאחר שהתקבלו מסמכים רפואיים נוספים, קבעה הוועדה ביום 10.7.2023 כי העותר אינו כשיר לעבודות שירות ולפיכך הוגשה בקשה לשינוי גזר הדין. הדיון בעניין הבקשה התקיים ביום 20.9.2023 ובמהלכו ביקש העותר להציג מסמכים שלפיהם אינו כשיר לעבודה. בשל כך, ביום 12.11.2023 התקיים דיון נוסף בוועדה הרפואית, אך במהלכה הצהיר העותר כי מצבו הרפואי הוטב וכי הוא מסוגל לבצע את עבודות השירות. לפיכך נקבע ביום 13.2.2024, כי העותר יחזור לבצע עבודות שירות, אך יעבוד בהתאם למגבלות הרפואיות התואמות את מצבו הרפואי.

3. בעקבות ההחלטה האמורה שהתקבלה על יסוד הצהרת העותר, הוא התייצב ביום 2.6.2024 בפעם השנייה ליום קליטה בעבודות שירות, כפי שקבע בית המשפט בעניינו. אולם לאחר התייצבותו ליום הקליטה, העותר לא התייצב כלל לעבודות שירות.

ביום 28.7.2024 התקיימה ישיבה של הוועדה הרפואית אשר דנה בעניינו של העותר וקבעה כי הוא אינו כשיר זמנית לעבודות שירות. בדיון נוסף של הוועדה הרפואית מיום 13.10.2024 נקבע כי העותר אינו כשיר לעבודות שירות ולפיכך שוב הוגשה בקשה לשינוי גזר הדין.

בדיון שהתקיים בבית המשפט ביום 30.1.2025 שב העותר והצהיר כי מצבו הרפואי השתפר מאוד וכי הוא מסוגל לבצע עבודות השירות. בעקבות הצהרת העותר, התקיים ביום 22.4.2025 דיון נוסף לפני הוועדה הרפואית, שקבעה כי העותר כשיר לעבוד במגבלות התואמות את מצבו. בדיון נוסף שהתקיים בבית המשפט ביום 23.4.2025 שוב הצהיר העותר כי הוא מסוגל לעבוד בעבודות שירות. לפיכך נקבע כי הממונה על עבודות שירות יקבע לעותר מועד התייצבות והבקשה לשינוי גזר הדין נמחקה. בעקבות זאת הודיע הממונה על עבודות שירות לבית המשפט כי העותר יחל בעבודות השירות ביום 19.5.2025.

4. חרף הצהרותיו של העותר, הוא כלל לא התייצב לעבודות השירות ומאז יום 25.6.2025 ניתק כל קשר עם הגורמים מטעם הממונה על עבודות שירות. בכלל זה, העותר לא ענה לשיחות הטלפון הרבות שנעשו אליו והתעלם ממסרונים קוליים שנשלחו אליו, אף שישנה אינדיקציה לכך שהוא אמנם קיבל את אותן הודעות. גם בעקבות יצירת קשר טלפוני עם אביו של העותר, אשר מסר כי אינו מצליח לאתר את העותר, לא יצר העותר כל קשר.

5. בשל אי התייצבות העותר לעבודות שירות והתעלמותו מהניסיונות לאתר אותו, הוא הוזמן לשימוע שנקבע ליום 17.8.2025. ההזמנה נשלחה אל העותר בדואר רשום באמצעות דואר ישראל אל הכתובת שעליה הצהיר. העותר לא התייצב אל השימוע ולפיכך הוא נערך בהיעדרו. בגיליון השימוע פורט עיקרי העובדות מאז נגזר דינו של העותר, לרבות אופן התנהלותו בכל הנוגע לאי התייצבותו לעבודות השירות. בכלל זה, העובדה שעד מועד השימוע התייצב העותר לארבעה ימי עבודות שירות בלבד וזאת חרף הצהרותיו החוזרות כי הוא מסוגל לבצע את עבודות השירות שהותאמו למגבלותיו ולמרות העובדה שפעמיים בוטלה בקשה לשינוי גזר הדין לנוכח הצהרות אלו של העותר.

לאחר השימוע שאליו לא התייצב העותר, ניתנה ביום 21.9.2025 המלצת הממונה על עבודות שירות להורות על הפסקה מינהלית של עבודות השירות של העותר, על יסוד העילות הקבועות בסעיף 51ט(א) בחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן - חוק העונשין או החוק). בהמלצת הממונה פורטו כלל העובדות בעניינו של העותר, לרבות העובדה שהתקיימו בעניינו שבעה דיונים של הוועדה הרפואית ופעמיים הוגשו בקשות לשינוי גזר דינו בשל מצבו הרפואי הנטען. למרות זאת ועל יסוד הצהרותיו, העותר הוחזר לעבודות שירות במגבלות שהותאמו למצבו, אך הוא בחר בעשיית דין עצמי ובהימנעות מהתייצבות לעבודות השירות. עוד הודגש, כי נעשו ניסיונות רבים כדי לאפשר לעותר להשלים את עבודות השירות כפי שנקבעו בגזר הדין, אך ללא הצלחה ולפיכך וכאמור, הומלץ על הפסקה מינהלית של עבודות השירות.

ביום 28.9.2025 התקבלה החלטת ראש אגף האסיר על הפקעת עבודות השירות של העותר. עוד באותו יום נשלחה אל העותר הודעה על החלטה זו, שבה נקבע כי על העותר להתייצב ביום 26.10.2025 כדי לשאת ביתרת עונש המאסר בפועל. ההחלטה נשלחה אליו בדואר רשום באמצעות דואר ישראל אל הכתובת שעליה הצהיר. לאחר שהעותר לא התייצב כדי לשאת בעונש המאסר, הוגשה ביום 4.11.2025 תלונה במשטרה מטעם הממונה על עבודות שירות בדבר הפרת הוראה חוקית (על-פי סעיף 287 בחוק העונשין), והעותר הוגדר כחב מאסר. על-פי טענת העותר, ביום 10.11.2025 הוא פנה אל משרדי הממונה על עבודות שירות ואז נעצר והועבר לכליאה בבית הסוהר.

6. עתירת העותר בעניין ההחלטה על הפסקת עבודות השירות וכליאתו, הוגשה ביום 13.11.2025, תשובת המשיב הוגשה ביום 19.11.2025 והדין בעתירה התקיים (לאחר בקשת דחייה) ביום 26.11.2025. עיקרי טענות הצדדים

7. העותר טען כי אי התייצבותו לעבודות שירות לא נבעה מסירוב לבצען או מרצון להתחמק מהן, אלא היה זה בשל מצבו הרפואי שלא היה יציב. מעבר לכך, טענתו העיקרית היא כי סיבת אי התייצבותו אל השימוע נבעה מכך שלטענתו, כלל לא קיבל את ההזמנה לשימוע ולפיכך לא ידע על כך. לפיכך עתר לביטול ההפסקה המינהלית של עבודות השירות ולקבוע כי יש לשחרר אותו מהמאסר ולאפשר לו לבצע את עבודות השירות.

8. המשיב טען כי יש לדחות את העתירה. הודגש כי חרף הזדמנויות רבות שניתנו לעותר לבצע את עבודות השירות תוך התאמתן למגבלותיו, הוא לא שיתף פעולה והתחמק מביצוען. בעניין טענתו כי לא ידע על השימוע נטען, כי ההודעה על קיום השימוע נשלחה כדין אל הכתובת שעליה הצהיר העותר וכי השימוע נקבע רק לאחר ניסיונות רבים ליצירת קשר עמו, כמפורט במסמכים שצורפו, אך ללא הועיל.

המשיב הוסיף והפנה אל שורה של פסקי-דין אשר קבעו כי חלופת מאסר בדרך של עבודות שירות אינה אלא, זכות יתר (פריווילגיה) הניתנת לנאשם וכי אין זכות יתר זו אינה מוחלטת, אלא הדיקה ומותנית בעמידת הנאשם בחובות הכרוכות בכך. בנסיבות הנדונות, אף שגזר הדין ניתן עוד בחודש מרץ 2023, העותר כלל לא התייצב כדי לשאת בעונשו, חרף ניסיונות רבים לאפשר לו לעשות כן ועל אף המשאבים הרבים שהושקעו מטעם המשיב כדי לאפשר זאת. העותר, לא ניצל את ההזדמנויות הרבות שניתנו לו לשם כך, אלא פעם אחר פעם בחר להפר את הכללים הכרוכים בעבודות שירות ולהימנע משיתוף פעולה. כך וכאמור, מתוך 607 ימי עבודות שירות שהיה על העותר לבצע, הוא התייצב רק לארבעה ימים, שבפועל, כללו רק את ימי הקליטה. אמנם בחלק מהזמן אושרה היעדרות העותר מעבודות השירות מסיבות רפואיות, אך הוא נעדר ללא אישור במשך 237 ימים. נטען אפוא, כי החלטת המשיב היא החלטה סבירה, ראויה ומתבקשת וכי העותר לא הצביע על פגם כלשהו המצדיק התערבות בהחלטה.

דין והכרעה

9. עיינתי בעתירה, בתשובת המשיב ובנספחיהן ובכלל זה המסמכים הרבים המצביעים על הפעולות הרבות שנעשו מטעם המשיב בכל הנוגע לעניינו של העותר, לרבות קיומן של ועדות רפואיות בעניינו ועוד פעולות רבות שנעשו כדי לאתר אותו. כמו כן שמעתי את באי-כוחם של העותר ושל המשיב בדיון שהתקיים לפני. לאחר העיון ושמיעת הטענות הגעתי לכלל מסקנה כי מהטעמים שיובאו עתה, יש לדחות את העתירה.

10. על-פי גזר הדין ובהתאם להוראת סעיף 51ב(א) בחוק העונשין, נקבע כי העותר יישא את עונש המאסר שהועמד על שישה חודשים, בדרך של עבודות שירות. לפיכך ובהתאם להוראת סעיף 51ח(א) בחוק, חלה על הנאשם החובה לבצע את עבודות השירות ולציית לכללים ולהוראות שקבעו הממונה על עבודות שירות, רכז עבודות השירות והמפקח בכל הנוגע לעבודות השירות.

סעיף 51ט(א) בחוק העונשין קובע את העילות אשר בהתקיימן ניתן להורות על הפסקת עבודות השירות ובלבד שהדבר נעשה לאחר הליך שימוע שבגדרו התאפשר לעובד השירות להעלות את טענותיו. בין העילות המאפשרות זאת, קבועות בסעיף 51ט(א)-(1)-(4) העילות שעניינן אי התייצבות לעבודות השירות או היעדרות מהעבודות ללא אישור, אי ביצוע משימות עבודות השירות כראוי, הפרת תנאי עבודות השירות, אי ציות להוראות ואי קיום חובות. זו לשון הסעיף:

"נציב בתי הסוהר או קצין בדרגת גונדר שהוסמך לכך על ידו, רשאי, לאחר שנתן לעובד השירות הזדמנות לטעון את טענותיו לפניו או לפני סוהר בכיר כהגדרתו בפקודת בתי הסוהר שהוסמך לכך על ידי הנציב, להחליט כי עבודתו של עובד השירות לא תחל או תופסק וכי הוא יישא את עונשו או את יתרת עונשו בבית סוהר, לפי העניין, אם ראה כי מתקיים בעובד השירות אחד מאלה לפי העניין:

(1) הוא לא התייצב לתחילת ריצוי עבודת השירות או נעדר מהעבודה ללא אישור הממונה, רכז עבודת השירות, המפקח או רופא;

(2) הוא אינו מבצע כראוי את המשימות שהוטלו עליו או שהתנהגותו בעבודה אינה מניחה את הדעת;

- (3) הוא הפר תנאי מתנאי עבודת השירות שקבע בית המשפט לפי סעיף 51ב(ג);
- (4) הוא לא ציית להוראה של הממונה, של רכז עבודת השירות או של המפקח או לא קיים חובה המוטלת עליו לפי סימן זה; ...".
11. בנסיבות הנדונות לא ניתן לחלוק על כך שהתקיימו כל ארבע העילות האמורות ואף דומה כי העותר לא חלק על כך. טענותיו של העותר כי אי התייצבותו לעבודות שירות נבעה ממצבו הרפואי לא יכולה להתקבל ולא יכולה להישמע. שכן, מצבו הרפואי נבחן מספר פעמים באמצעות הוועדה הרפואית. בתקופות שבהן נמצא כי העותר לא היה כשיר לעבודות שירות בשל מצבו הרפואי, הוא הורשה שלא להתייצב לעבודות שירות ולעומת זאת, בתקופות שבהן גם העותר עצמו הצהיר כי הוא מסוגל לבצען, הן הותאמו למגבלותיו.
12. אשר לשאלה אם השימוע שנערך בהיעדר העותר התקיים כדין, הרי שנמצא כי גם בעניין זה לא נפל כל פגם באופן עריכת השימוע.
- ההוראות בעניין השימוע, ההודעה על עריכתו, אופן עריכתו וכל הכרוך בכך נקבעו בתקנה 13 בתקנות העונשין (נשיאת מאסר בעבודת שירות), תשע"ב-2011. בכל הנוגע לאופן הזמנת העובד לשימוע ועריכת השימוע בהיעדרו, נקבעו בתקנה 13(א), (ב) ו-(ו) ההוראות הבאות:
- (א) סבר הממונה או הרכז כי התקיימה בעובד שירות אחת העילות המצדיקות הפסקה מינהלית של עבודת שירות, כאמור בסעיף 51ט לחוק (להלן - הפסקה מינהלית), יזמין את עובד השירות לשימוע; הזמנת עובד השירות תיעשה בכתב לפי טופס 14 שבתוספת ויכול שתיעשה גם בעל פה.
- (ב) הזמנה בכתב שנשלחה בדואר רשום לכתובת המגורים של עובד השירות כפי שהודיע עובד השירות לממונה לפי סעיף 51ח(ב) לחוק, יראו אותה כאילו נמסרה לעובד השירות בתוך 72 שעות מהמועד שבו נשלחה.
- ...
- (ו) לא הגיע עובד השירות לשימוע על אף שהוזמן כאמור בתקנת משנה (א), יראו אותו כמי שוויתר על זכותו לשימוע, ואולם הממונה יהיה רשאי לערוך לו שימוע לפי שיקול דעתו.
13. אין מחלוקת על כך שבנסיבות הנדונות העותר הוזמן אל השימוע באמצעות הזמנה שנשלחה אל כתובתו, כפי שהוא הודיע עליה לממונה, באמצעות דואר רשום.

העותר הציג מסמכים שמהם עולה כי לכאורה, הודעות הממונה על עבודות שירות שנשלחו בדואר רשום, אמנם התקבלו בסניף הדואר המתאים, אך לא נמסרו לידי בשל "נמען לא ידוע". אולם דומה כי קשה להבין מה משמעות הדברים בנסיבות הנדונות ומכל מקום, אין מחלוקת על כך שהודעות הממונה נשלחו בדואר רשום אל כתובתו של העותר, כפי שהוא מסר. לכל אלו יש להוסיף את העובדה שבמשך חודשים ארוכים לא טרח העותר להתייבב לעבודות השירות, לא טרח ליצור קשר עם הממונה או עם המפקח ואף התחמק מהם בכל דרך אפשרית. העותר לא השיב לשיחות טלפון, לא הגיב להודעות הקוליות שנשלחו אליו ואשר ישנה אינדיקציה לכך שהוא ראה ושמע אותן ואף לאחר הפנייה אל אביו הוא לא יצר קשר עם הממונה. בנסיבות אלו, סביר להניח שאין זה מקרה שהעותר לא אסף את הודעות הדואר שנשלחו אליו מהממונה בדואר רשום.

כבר נקבע בנסיבות דומות כי מעת שהזימון לשימוע נשלח כדין, באמצעות דואר רשום אל הכתובת שמסר העותר, הרי העובדה שנטען כי הזימון לא הגיע אליו אינה פוגעת בשימוע שהתנהל בהיעדרו (ראו: רעב"ס (עליון) 62336-08-24 קאק נ' מדינת ישראל שירות בתי הסוהר (1.9.2024), כבוד השופטת ר' רונן, פסקה 13 (להלן - עניין קאק); רע"ב 7060/20 לונטר נ' שירות בתי הסוהר (16.10.2020), כבוד השופט י' אלרון, פסקה 6).

14. גם לגופם של דברים לא העלה העותר כל טענה של ממש בכל הנוגע להליך השימוע. העותר לא הראה כי יש בפיו טענה טובה, אשר אילו נשמעה בהליך השימוע, עשויה הייתה לשנות את תוצאתו ואת החלטת המשיב. בהיעדר טענה ממשית לגופם של דברים ולגופו של השימוע, לא ברור מה ביקש העותר להשיג בעתירתו לביטול הליך השימוע, מעבר למשיכת זמן נוספת.

15. כידוע, כפי שטען המשיב וכפי שאמנם נקבע לא אחת, חלופת מאסר בדרך של עבודות שירות היא בגדר זכות יתר הניתנת לנאשם, הכרוכה בעמידתו בכלל החובות הנובעות מענישה בדרך זו וכטענת המשיב, אף מדובר בזכות יתר שהיא גם זכות קדימה. משמעות הדברים היא, כי אם נאשם שניתנה לו אותה זכות יתר לא עומד בתנאי המאסר בעבודות שירות, כי אז ניתן לבטל את עבודות השירות ולהורות כי את יתרת המאסר יישא בדרך של מאסר בפועל. כך בין השאר, נקבע כי "הטלת מאסר בעבודות שירות נתפסת בדין כפריבילגיה המוענקת לנאשם. על הנאשם נגזר עונש מאסר והוא 'מתוייג' כמי שנדון למאסר, אלא שניתנת לו אופציה לרצות את מאסרו בתנאים פתוחים של חיים במסגרת חופשית ועבודות שירות במקום ריצוי מאסר בכלא. פריבילגיה זו אינה מוקנית לנאשם באורח מוחלט ובלתי מותנה. היפוכו של דבר. היא הדירה וניתנת לביטול בכל שלב, מקום שהנאשם אינו עומד בציפיות המתחייבות ממנו לצורך מימושה. נאשם המבקש לרצות את מאסרו בעבודות שירות חייב לקבל עת עצמו עול אחריות הנילווה למסלול עונשי מיוחד זה, ולבצע את המוטל עליו על פי הוראות הממונים, בלא סטייה והפרה של הכללים" (רע"ב 426/06 חווא נ' שירות בתי הסוהר (12.3.2006), כבוד השופטת א' פרוקצ'יה, פסקה 10. כן ראו: רע"ב 4352/10 חאג יחיא נ' מדינת ישראל (4.7.2010), כבוד השופט י' דנציגר, פסקה 11; עניין קאק, פסקה 13 וכן ראו את הפסיקה המובאת שם).

16. די לעיין במסמך של המשיב המכונה "גיליון רנטגן" (נספח י' של תגובתו), הכולל את כל הפעולות וההליכים שננקטו בעניינו של העותר מאז שהופנה אל הממונה על עבודות שירות, כדי להיווכח במאמצים הרבים שנעשו לגביו ובמשאבים הרבים שהושקעו בעניינו כדי לסייע לו לשאת את עונשו בעבודות שירות. כך בין השאר, מקום השיבוץ שלו נקבע מחדש שש פעמים ואף ננקטו עשרות פעולות לשם יצירת קשר אתו, בכל פעם לצורך עניין אחר ובהם גם פעולות רבות שתיארו ניסיונות לשם איתורו, אך ללא הצלחה.

אין מחלוקת על כך שהייתה התחשבות רבה בפציעת העותר, אשר התבטאה באישורי ההיעדרות שניתנו לו ובהחלפת מקום עבודות השירות שנקבעו לו. למרבה הצער, עולה חשש שמא העותר ניצל לרעה את פציעתו ואת הסבלנות הרבה שהממונה על עבודות שירות וכלל הגורמים מטעמו גילו כלפיו. לעומת זאת, העותר מצדו שכאמור, הצהיר במפורש מספר פעמים כי יוכל לעבוד בעבודות שירות, לא עשה את הדבר הבסיסי ביותר ולא התייצב לשם ביצוע עבודות השירות.

הנאשם בחר שלא להתייצב לעבודות שירות, לא לענות לטלפונים של גורמי שירות המבחן ולא לעמוד בכלל המחויבויות הנובעות מענישה בדרך של עבודות שירות. כל זאת חרף ההקלות שנעשו בתנאי ההעסקה שלו מתוך התחשבות במצבו, ולמרות שני דיונים בעניין בקשות המשיב לביטול גזר הדין, שבמהלכם התחייב לבצע את עבודות השירות. נסיבות אלו מצדיקה את הפסקת עבודות השירות, כפי שנקבע, כך שהעותר יישא את עונש המאסר בדרך של מאסר בפועל (השוו: עניין קאק).

17. כידוע, התערבות בית המשפט בהחלטת המשיב היא מצומצמת וכלל, תיעשה רק אם נמצא כי נפל פגם בהחלטתו או בדרך קבלתה. בנסיבות הנדונות לא נמצא פגם כאמור ואף נמצא כי ההחלטה סבירה ומתבקשת. העתירה נדחית.

המזכירות תודיע בדחיפות לבאי-כוח הצדדים ולממונה על עבודות שירות.

ניתן היום, ז' בכסלו תשפ"ו, 27 בנובמבר 2025, בהיעדר הצדדים.

תמר בר-אשר, שופטת